

Яременко О.В.,
студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В.М., старший викладач.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОГОВОРУ ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ (ДОГЛЯДУ)

Договір довічного утримання – усталена договірна конструкція в Цивільному праві України.

У статті 744 ЦКУ сказано, що за договором довічного утримання (догляду) одна сторона (відчужувач) передає другій стороні (набувачеві) у власність житловий будинок, квартиру або їх частину, інше нерухоме майно або рухоме майно, яке має значну цінність, взамін чого набувач зобов'язується забезпечувати відчужувача утриманням та (або) доглядом довічно. Практика застосування чинного законодавства породжує низку питань, які потребують свого теоретичного обґрунтування та законодавчого вирішення. Їх дослідження з огляду на практику застосування є актуальним.[6, с.2]

Ця тема є досить проблемною, нею займалися багато видатних науковців. Наукові праці О.С. Йоффе, Р.А. Майданчика, І.В. Несторової, О.М. Великорода та інших вчених-цивілістів присвячені проблематиці договору довічного утримання.

В договорі ж довічного утримання (догляду) головним чином саме відчужувач і його прагнення є визначальними, саме він обирає набувача. В договорі довічного утримання передання майна у власність набувачеві не веде до припинення договору. Отримавши майно у власність, набувач виконує свої обов'язки щодо надання утримання та догляду відчужувачу.

Саме так розглядає договір довічного утримання (догляду) Ю. Космін.[2, с.70] І.В. Нестерова характеризує договір довічного утримання (догляду) як комплексний договір, оскільки, на її думку, його юридичним наслідком, з одного боку, є перехід права власності від відчужувача до набувача, а з іншого – виникнення у набувача обов'язку утримувати та (або) доглядати відчужувача довічно.[4, с.158] На складний (комплексний) характер мети договору довічного утримання звертає увагу і Р.А. Майданик. Мета договор передбачає надання майнового ут-

римання в обмін на передачу титул власника зобов'язаній особі. [3, с. 336].

Аналізуючи норми гл. 56 і гл. 57 ЦКУ, можна стверджувати, що договір довічного утримання є різновидом ренти і відрізняється від нього за певними ознаками. Наприклад, платник ренти зобов'язується виплачувати одержувачеві ренти у формі конкретної грошової суми або в іншій формі, а набувач за договором довічного утримання зобов'язується забезпечувати відчужувача утриманням (яке теж до речі може бути як грошове, так і в іншій формі), доглядом. Майно під виплату ренти може передаватися у власність платника як на відплатних, так і на безвідплатних засадах (ст. 734 ЦКУ), тоді як за договором довічного утримання майно передається у власність набувача взамін утримання, яке він має надати.

До введення в дію ЦКУ договір довічного утримання характеризувався виключно як реальний договір. Наприклад, М.В. Скаржинський обґрунтовує консенсуальний характер договору довічного утримання [5, с.15]. О.М. Великорода вважає, що більш аргументованою є точка зору вчених, які вважають договір довічного утримання реальним. На його думку, цей договір є реальним, одностороннім, оплатним і алеаторним.

Конструкція договору довічного утримання як реального договору сприяє захисту інтересів більш слабкої сторони договору – відчужувача і в такий спосіб збалансовує, вирівнює статус сторін.

Договір довічного утримання є односторонньо зобов'язуючим, оскільки набувач за цим договором наділений лише обов'язками з утримання відчужувача, а відчужувач має право вимагати надання такого утримання і не несе жодних обов'язків за договором.

Аналізуючи природу договору, О.С. Йоффе вказував на такі його юридичні особливості, як тривалість і алеаторність. Така характеристика договору підтримується багатьма науковцями. Договір довічного утримання є абсолютно або імперативно алеаторним (ризиковим), оскільки закон не допускає укладення на визначений строк чи визначеного вимогою відчужувача договору довічного утримання [3, с. 340]. Також цей договір має притаманні йому ознаки фидуціарності – особливий довірчий характер відносин сторін.

Оскільки договір довічного утримання (догляду) є реальним, то передання майна здійснюється на стадії його укладення.

Майно, передане за договором довічного утримання, не може бути предметом стягнення за боргами набувача.

Таким чином, правове регулювання договірних відносин з довічного утримання (догляду) зазнало значного оновлення. Договір довічного утримання (догляду) є реальним, односторонньо зобов'язуючим, відплатним, алеаторним, триваючим, з особливо довірчим характером. Цей договір спрямований на передання майна у власність і разом з тим поєднує в собі й інші інтереси сторін, пов'язані з доглядом.

Література

1. Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1011.25.86&nobreak=1>
2. Космін Ю. Договір довічного утримання / Ю. Космін // Право України. – 2000. – № 2. – С. 69-71.
3. Майданик Р.А. Аномалії в цивільному праві України / Р.А. Майданик. – К.: Юстиніан, 2007.
4. Нестерова І.В. Договір довічного утримання (догляду) за цивільним законодавством України / І.В. Нестерова // Держава та регіони. Серія: Право. – 2005. – № 2. – С. 158-159.
5. Скаржинський М.В. Житло як об'єкт цивільно-правових відносин: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 "Цивільне право" / М.В. Скаржинський. – К., 2006.
6. Яворська О.С. Договір довічного утримання: проблеми теорії та практики застосування/ О. С. Яворська // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2009. – № 3. С. 2-12

РОЗДІЛ 5

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ

Разом із позитивними явищами, які пов'язані з розвитком технологій у ХХІ столітті, відзначається зростання глобальних ризиків та викликів людству. Так як, вирішення глобальних проблем неможливе в рамках об'єднання зусиль окремих країн чи в рамках регіонального співробітництва, їх ефективне регулювання можливе лише за умови залучення всіх учасників міжнародних відносин. Міжнародне право слугує базисом для подальшої розробки заходів боротьби з глобальними викликами на національному та місцевому рівні. Без ефективного міжнародного співробітництва неможливе ефективна координація зусиль окремих країн та міжнародних організацій.

Одним із пріоритетних обов'язків як нашої, так і будь-якої держави в контексті міжнародного-правового регулювання глобальних проблем сучасності, є вирішення зовнішньоекономічних проблем, що включає в себе будь-яке сприяння процесам інтеграції національної економіки до світового ринку.

До глобальних проблем сучасності з впевненістю можна віднести екологічні проблеми, а саме: руйнування озонового шару, зміну клімату, втрату біологічного різноманіття та забруднення довкілля токсичними і небезпечними речовинами; швидке збільшення населення усєї планети, нестача продуктів харчування, енергетична криза, фінансова тощо. Цей список можна продовжувати, але натомість, необхідно приймати рішення про можливі шляхи подолання цих та інших проблем, в тому числі, в міжнародно-правовому регулюванні.

На жаль, подальший розвиток не можливий без суттєвого розширення міжнародної співпраці, у тому числі активної участі нашої держави в реалізації загальноєвропейських програм і проектів, адаптації та імплементації міжнародних норм до національного законодавства з метою гармонізації дії останніх. Тож, одним із завдань, сьогодні, є приведення законодавства України у відповідність з її міжнародними зобов'язаннями та світовими стандартами Європейського Союзу, з метою вирішення глобальних проблем сучасності в більшості сфер економічного розвитку нашої держави. Для цього і проводяться конференції, розробляються та реалізуються програми розвитку, скликаються саміти тощо.